

24.10.2011

Kulttuuritoimen organisointi

1. Lähtökohta

10.11.2010 kaupunginvaltuustossa hyväksytyn vuoden 2011 talousarvion täytäntöönpanopäätöksessä kaupunginhallituksessa 15.11.2010 kehoitetaan talous- ja suunnittelukeskusta huolehtimaan, että koko kaupungin kulttuuritoimen organisointia koskevat selvitykset sisällytetään valmisteilla olevaan kulttuuristrategiaan.

2. Kulttuuritoimen määrittelyä ja rajausta

2.1 Kokonaiskuva

Sivistys- ja opetustoimen toimialaan kuuluvat keskeiset kulttuuri- ja taidevirastot ja niiden lauta- ja johtokunnat ovat seuraavat

Taulukko 1

Kulttuuritoimen virastot, niiden lautakunnat ja johtokunnat			
Kulttuurikeskus	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta		
Kaupunginkirjasto			
Kaupungin taidemuseo	Taidemuseon johtokunta		
Kaupungin museo	Kaupungin museon johtokunta		
Kaupungin orkesteri	Kaupungin orkesterin johtokunta		
Suomenkielinen työväenopisto	Suomenkielisen työväenopiston johtokunta		
Ruotsinkielinen työväenopisto	Ruotsinkielisen työväenopiston johtokunta		
Nuorisasiankeskus	Nuorisolautakunta		
Liikuntavirasto	Liikuntalautakunta		

Suppeammin kulttuuritoimi käsitellään talousarviossa. Siihen katsotaan kuuluviksi kulttuurikeskus, Savoy-teatteri, yhteisöjen tukeminen, avustukset teatterilain piiriin kuuluville ammattiteattereille, avustus Suomen Kansallisoopperan säätiölle sekä kaupungin omat kulttuurin piiriin kuuluvat säätiöt: Helsingin teatterisäätiö (edustusto ja hallitus), Helsingin viikon säätiö (hallitus), Umo-säätiö (hallitus).

Talous- ja suunnittelukeskus on kartoittanut Suomen kymmenen suurimman kunnan sivistystoimen lautakuntarakennetta ja sitä, mitä toimintoja kulttuurilautakunnan tai lautakuntien alaisuuteen kuuluu (liite 1). Kahdeksassa kaupungissa yhden lautakunnan alaisuudessa on keskeiset kulttuuriin liittyvät toiminnot, kahdessa tähän kokonaisuuteen kuului myös liikuntatoimi. Tampereella, Oulussa ja Kouvolassa on tilaaja tuottajamalli, jossa on tilaajalautakunta ja tuottajilla on yksi tai useampia johtokuntia.

24.10.2011

Tässä selvityksessä tarkastellaan kulttuuritointa siten, että mukana ovat kaupunginkirjasto, kulttuurikeskus, kaupunginmuseo, taidemuseo ja kaupunginorkesteri. Tukipalvelujen osalta sivutaan myös suomenkielistä työväenopistoa.

2.2 Virastot ja niiden nykyinen organisaatio ja keskeiset palvelut

Seuraavassa taulukossa on esitetty eräitä keskeisiä lukuja kaupunginkirjastosta, kulttuurikeskuksesta, Savoy- yksiköstä, Helsingin taidemuseosta ja kaupunginmuseosta ja kaupunginorkesterista

Taulukko 2

Tarkasteltavien virastojen henkilöstö , budjetti ja toimipisteiden määrä				
	vakinaisen henkilöstö	tulot vuonna 2010	menot vuonna 2010	toimipisteiden määrä
Kulttuurikeskus	93	1 351 000	13 236 000	8
Savoy- yksikkö	11	541 000	1 437 000	2
Kaupunginkirjasto	460	3 530 000	36 168 000	38
Kaupungin taidemuseo	67	351 000	6 036 000	4
Kaupunginmuseo	72	348 000	7 279 000	7
Kaupunginorkesteri	noin 120	1 041 000	10 973 000	1

Vuoden 2010 sitovat tavoitteet kuvaavat virastojen keskeisimmiksi koettuja asiakkaille suunnattuja palveluja.

Taulukko 3

Virastojen sitovat	tavoitteet vuonna 2010				
Kulttuurikeskus	Savoy-teatteri ja Esplanadin lava	Kaupunginkirjasto	Taidemuseo	Kaupunginmuseo	Kaupungin- orkesteri
Kulken toimipaikoissa esityksiä 1 050 (toteuma 1 159) kulttuuriopetus 12 000 tuntia (toteuma 13 032)	Kulttuuri- ja taidetilaisuudet 320 (toteuma 370)	84 250 aukiolotuntia (toteuma 94 304) käynnit 13 400 000 (toteuma 13 252 000)	näyttelyissä kävijämäärä yhteensä 140 000 (toteuma 82 808)	11 400 aukiolotuntia (toteuma 12 852)	40 konserttia Finlandia-talossa (toteuma 42)

Kaupunginkirjasto

Kaupunginkirjastossa on kolme osastoa: kirjasto- ja asiakaspalvelut, sisältöpalvelut ja verkkokirjasto- ja hallintopalvelut.

Kirjasto- ja asiakaspalvelut -osasto vastaa kaupunginosakirjastoista.

Sisältöpalvelut -osastoon kuuluvat hankinta- ja luettelointitoimisto, kirjasto 10 ja pääkirjasto.

24.10.2011

Verkkokirjasto ja hallintopalvelut -osastoon kuuluvat henkilöstö- ja hallintopalvelut -yksikkö, kehittämissyksikkö, kirjanpito- ja maksuliikennesyksikkö, markkinointi- ja viestintäyksikkö, taloussuunnittelu- ja logistiikkayksikkö ja tietohallintotoimisto (kirjastojärjestelmäyksikkö, tietotekniikkayksikkö, verkkokirjastoyksikkö)

Kaupunginkirjaston ydinpalveluita ovat

- asiakaspalvelu (kirjastoverkko, lainaus ja muu asiakastoiminta kirjastoissa)
- verkkopalvelu
- sisältöpalvelu (aineiston hankinta ja hallinta)

Tukipalveluita ovat

- henkilöstö- ja hallintopalvelut, kirjanpito- ja maksuliikenne, markkinointi- ja viestintä, taloussuunnittelu, logistiikka ja tietohallinto

Kulttuurikeskus

Kulttuurikeskuksessa on kolme osastoa: kulttuuripalvelut, kulttuuripolitiikka ja yhteispalvelu.

Kulttuuripalvelut -osasto vastaa kulttuuritalojen (Annantalo, Caisa, Savoy –teatteri, Espan lava, Kanneltalo, Malmitalo, Stoa, Vuotalo) toiminnasta.

Kulttuuripolitiikka -osasto vastaa lautakuntavalmistelusta, avustuksiin liittyvistä tehtävistä, kumppanuuksien hoitamisesta, tutkimus- ja julkaisutyöstä ja ruotsinkielisestä toiminnasta.

Yhteispalveluosasto vastaa taloushallinnosta, henkilöstöhallinnosta, tietohallinnosta, näyttämäteknikasta sekä vahtimestaripalveluiden ja lipunmyynnin järjestämisestä.

Kulttuurikeskuksen ydinpalveluita ovat

- esittävän taiteen tuottaminen, eri kohderyhmät ja erikoistuneet talot, kulttuuritalojen muu käyttö
- pedagoginen toiminta lapsille ja nuorille
- avustukset

ja tukipalveluita ovat

- myynti ja markkinointi

24.10.2011

- hallinto (taloushallinto, henkilöstöhallinto, tietohallinto, näyttämötekniikka sekä vahtimestaripalveluiden ja lipunmyynnin järjestäminen)

Kaupunginmuseo

Kaupunginmuseon yksiköitä ovat esinekokoelmat -yksikkö, kuvakokoelma -yksikkö, kulttuuriympäristö -yksikkö, yleisöpalvelut -yksikkö sekä hallinto.

Esinekokoelmat -yksikössä tehdään tutkimusta, dokumentointia ja vastataan esinekokoelmasta ja kokoelmakeskuksista ja niiden konservoinnista.

Kuvakokoelma -yksikössä tehdään tutkimusta, dokumentointia ja vastataan kuvakokoelmasta, taidekokoelmasta, arkistokokoelmasta ja niiden konservoinnista ja huolehditaan kirjastosta, arkistopalveluista, kovalaitoksesta, verkkosivuista ja digitaalisesta mediasta.

Kulttuuriympäristö -yksikössä tehdään tutkimusta, dokumentointia ja vastataan arkeologiasta, rakennuskulttuurin/ kulttuuriympäristön suojelusta, maakuntamuseotyöstä, rakennusosa- ja arkeologisesta kokoelmasta.

Yleisöpalvelut –yksikkö vastaa museoiden asiakaspalvelusta, museopedagogiasta ja tapahtumatuotannosta, viestinnästä ja markkinoinnista, museokaupasta ja yksikköön kuuluvat myös näyttelymestarit.

Hallinto vastaa taloussuunnittelusta, henkilöstöhallinnosta, yleishallinnosta, tietotekniikasta, kiinteistöistä ja turvallisuudesta.

Kaupunginmuseon ydinpalveluita ovat

- pysyvät näyttelyt, vaihtuvat näyttelyt, tapahtumatuotanto
- esineistön hallinta (varastot) ja tilojen ylläpito sekä esineistön konservointi
- museopedagoginen toiminta
- tutkimus ja julkaisut
- rakennuskulttuurin/kulttuuriympäristön suojelu ja lausunnot
- maakuntamuseotoiminta

Tukipalveluita ovat

- julkaisujen myynti

24.10.2011

- talous- ja henkilöstöhallinto, yleishallinto, atk, kiinteistöt, turvallisuus

Taidemuseo

Taidemuseossa on neljä yksikköä

Asiakaspalvelu (viestintä ja markkinointi, kauppa ja kassat, näyttelyvalvonta)

Museopedagogiikka

Tekniikka (konservointi, museomestarit)

Hallinto

Taidemuseon ydinpalveluita ovat:

- Näyttelyt (näyttelytoiminta, kansainvälinen vaihto, näyttelyihin liittyvä julkaisutoiminta)
- Kokoelmat (taideteosten säilytys ja konservointi, hankinta, sijoittaminen)
- Kluuvi
- aluetaidemuseotoiminta
- museopedagoginen toiminta

Taidemuseon tukipalveluita ovat:

- myynti, markkinointi, asiakassegmentointi
- kuljetukset
- hallinto(talous- ja henkilöstöhallinto) ja asiakaspalveluun liittyvät tukitoiminnot (kauppa ja kassat, näyttelyvalvonta)

Kaupunginorkesteri

Organisaatio:

Orkesteri ja kapellimestarit

Hallinto (10 henkilöä)

Kaupunginorkesterin ydinpalveluita ovat:

- konsertit omassa salissa ja muualla

24.10.2011

- pedagoginen toiminta

Kaupunginorkesterin tukipalveluita ovat:

- soittimet ja tilat
- myynti ja markkinointi, asiakassegmentointi
- hallinto (talous, henkilöstöhallinto, hankinnat)

Yhteenveto virastojen ydinpalveluista ja tukipalveluista

Kaupunginkirjaston, kulttuurikeskuksen, kaupunginmuseon, taidemuseon ja kaupunginorkesterin ydinpalvelut poikkeavat toisistaan niin paljon, että niiden jatkaminen erillisinä virastoina on perusteltua. Vaikka kaupunginmuseo ja taidemuseo tuottavat näyttelyitä ja pitävät yllä kokoelmia, näyttelyiden ja kokoelmien sisältö poikkeavat toisistaan. Kokoelmien päällekkäisyydet kuten kaupunginmuseossa olevat Helsinkiä kuvaavat historialliset taideteokset ovat kokoelmien kokonaisuuteen nähden pienet. Samantyyppistä pedagogista toimintaa suunnattuna eri käyttäjäryhmille on kaikissa viidessä virastossa, mutta tämän tyyppisen toiminnan yhteensovittamista ja yhdessä kehittämistä tehdään jo poikkihallinnollisena yhteistyönä.

Guggenheim – säätiön selvitys mahdollisen taidemuseon perustamisesta Helsinkiin valmistuu 31.12.2011 ja sen vaikutuksia Helsingin kaupungin taidemuseon toimintaan arvioidaan selvityksen valmistuttua.

Tukipalvelut

Kaupungin strategiaohjelmassa vuosille 2009 – 2012 on tukipalvelujen keskittämisen jatkaminen. Tavoitteena on kasvattaa keskitetyn tuottamisen osuutta ruokapalveluissa, siivouksessa ja vahtimestaripalveluissa.

Kaupunginhallituksen 29.3.2010 hyväksymässä vuoden 2011 raami ja talousarvio- sekä taloussuunnitelmaehdotuksen 2012 – 2013 laatimisoheessa on kannanotto tukipalveluista. Tukipalveluiden keskittämistä jatketaan siten, että virastojen itse tuottamien tukipalveluiden osuus on enintään 15 % vuoden 2011 lopussa ja 10 % vuoden 2012 lopussa.

Nykyään virastojen ja liikelaitosten itse tuottamien tukipalveluiden osuus ruokapalveluissa on 15 %, vahtimestaripalveluissa 45 % ja toimitilojen siivouksessa 69 %.

Tukipalvelujen keskittämisen yleisenä etuna pidetään mittakaavaetua. Muita keskittämisen etuja ovat toimintavarmuuden lisääntyminen var-

24.10.2011

sinkin pieniä yksiköitä keskitettäessä, asiantuntemuksen vahvistuminen ja yhteiskäytön mahdollisuuksien parantuminen.

Kaupunginkirjaston, kulttuurikeskuksen, kaupunginmuseon, taidemuseon ja kaupunginkirjaston siivouspalvelut ja kulttuurikeskuksen vahtimestaripalvelut on keskitetty Palmiaan. Kaupunginorkesterin siivous- ja vahtimestaripalvelut hankitaan Musiikkitalon hallintopalveluista. Kaupunginkirjastossa, kaupunginmuseossa ja taidemuseossa on oman henkilökunnan tekeminä vahtimestaria vastaavia toimintoja.

Kaupunginkirjastossa on 11 virastomestarin tehtäviä hoitavaa henkilöä. Heistä kaksi on johtavia virastomestareita ja kuusivirastomestareita. Kaksi asiakaspalveluvirkailijaa ja yksi kirjastovirkailija hoitavat osa-aikaisesti virastomestarin tehtäviä. Virastomestareita on pääkirjastossa 3, Kallion kirjastossa yksi ja yksi osa-aikainen, Rickhardinkadun kirjastossa kaksi osa-aikaista ja Vuosaaren kirjastossa kolme. Kaupunginkirjaston virastomestareiden tehtävät sisältävät pääasiassa asiakasneuvontaa, yleistä turvallisuudesta ja postinjakelusta huolehtimista sekä ovien lukitusten ja turvallisuuslaitteiden toimivuuden varmistamista.

Helsingin taidemuseon kahdessa näyttelytilassa Tennispalatsissa ja Meilahden taidemuseossa on asiakaspalvelua varten neljä palveluvastaavaa, kolme kassanhoitajaa, kolme museoavustajaa ja 11 näyttelyvalvojaa. Näyttelyvalvojen (11) tehtävänä on pääasiassa näyttelytiloissa olevien taideteosten vartiointi. Pieneltä osin he avustavat näyttelyiden rakentamisessa ja purkamisessa. Kaupungin taidemuseon hallinnon toimistossa on yksi toimistovahtimestari.

Kaupunginmuseossa on kolmetoista museoemäntää/isäntää, kaksi vastaavaa museomestaria ja yksi museomestari. Heidän lisäksi Sofiankadun toimitilassa on yksi virastomestari ala-aulassa ja virastomestari Malmin kokoelmakeskuksessa.

Sofiankadun näyttelytiloissa on neljä museoemäntää/isäntää, yksi vastaava museomestari ja yksi museomestari. Sederholmin talossa museoemäntiä on kaksi, Hakasalmen huvilassa neljä, koulumuseossa yksi ja Tuomarinkylän museossa kaksi. Honkanummen kokoelmista huolehtii vastaava museomestari ja Malmin kokoelmakeskuksessa on virastomestari.

Museoemäntä/isäntä vastaa näyttelyiden esineiden turvallisuudesta, antaa asiakasneuvontaa ja tekee ennalta ehkäisevää konservointia eli huolehtii näyttelyesineiden puhtaudesta sekä tekee pienhankintoja.

Näiden lisäksi työväenopistossa on 19 opistoisäntää. Työväenopiston omilla tiloilla on opistoisännät. Heidän tehtäviinsä kuuluu lähinnä asiakasneuvonta, posti- ja monistustehtävät, tilojen ja laitteiston kunnossapito ja valvonta, tilojen valmistelu opetustilannetta varten sekä

24.10.2011

näyttelyiden pystytyksessä avustaminen. Työväenopiston iltavahtimestarit ovat Palmian palveluksessa.

Kulttuurikeskuksen hallinnoimissa kulttuuritaloissa Kanneltalossa, Malmitalossa ja Stoassa sekä kaupunginkirjaston hallinnoimassa kulttuuritalossa Vuotalossa kaikkien vahtimestareiden palvelut ja myös suomenkielisen työväenopiston opistoisäntien palvelut voitaisiin keskittää Palmiaan. Kulttuuritaloa hallinnoiva virasto koordinoisi palvelusopimusten tekoa Palmian kanssa koko kulttuuritalon osalta yhteistyössä muiden kulttuuritalojen käyttävien virastojen kanssa.

Taidemuseon näyttelyvalvojat ja kaupunginkirjaston kaikki virastomesarit voitaisiin siirtää Palmiaan ja palvelut tilattaisiin sieltä ja palveluista tehtäisiin yksityiskohtainen palvelusopimus.

3. Lautakunta- ja johtokuntarakenteen tarkastelu

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnalla, kaupunginmuseon, Helsingin taidemuseon ja kaupunginorkesterin johtokunnalla on ollut vuonna 2010 4 - 10 kokousta ja käsiteltyjä asioita on ollut 49 – 191.

Taulukko 4

Lautakuntien ja johtokuntien kokousten ja päätösten määrä vuonna 2010		
	kokouksia	päätöksiä
Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	10	191
Taidemuseon johtokunta	8	84
Kaupunginmuseon johtokunta	9	115
Kaupunginorkesterin johtokunta	4	49

Kulttuuritoimen lautakuntarakennetta tulisi tiivistää siten, että keskeiset kulttuuria tuottavat tai kulttuuria tukevat virastot ovat saman lautakunnan alaisuudessa. Kulttuurikeskus, kaupunginkirjasto, taidemuseo, kaupunginmuseo ja kaupunginorkesteri toimisivat yhteisen lautakunnan alaisuudessa. Lautakunnalle kuuluisivat myös yhteisöjen tukeminen ja avustukset teatterilain piiriin kuuluville ammattiteattereille. Uudelle kulttuuri-, kirjasto- ja museolautakunnalle muodostuisi linjaavampi rooli ja kattava näkemys kulttuuritoimen kokonaisuudesta.

Mikäli kulttuuri- ja kirjastolautakuntaan ja kaupunginmuseon, taidemuseon ja kaupunginorkesterin johtokunnat yhdistettäisiin, niin lautakuntatyön tekninen valmistelu kaikkien viiden viraston osalta siirtyisi kulttuurikeskukseen.

24.10.2011